

**Co-funded by
the European Union**

AKTYWIZUJĄCY SCENARIUSZ LEKCJI opracowany w ramach projektu

„INNOWACJE W EDUKACJI SZKOLNEJ”

PRZEWODNIK METODYCZNY

1. Cel przewodnika

Ten przewodnik został opracowany jako kompleksowe narzędzie wsparcia metodycznego dla nauczycieli, trenerów oraz edukatorów, którzy realizują cykl 20 scenariuszy aktywizujących poświęconych tematyce krytycznego odbioru informacji, rozpoznawania fake newsów i dezinformacji oraz rozwijania kompetencji medialnych i cyfrowych uczniów. Jego głównym celem jest:

1. Zapewnienie spójności metodycznej – wszystkie zajęcia w cyklu opierają się na wspólnych zasadach dydaktycznych, stosują powtarzalne formaty ćwiczeń (np. analiza w tabelach, praca w grupach, dyskusja moderowana) i wykorzystują zestaw narzędzi dydaktycznych (karty pracy, karty narzędzi fact-checkera, materiały źródłowe).
2. Ułatwienie przygotowania lekcji – przewodnik dostarcza nauczycielowi gotowych wskazówek, jak zaplanować, przeprowadzić i podsumować zajęcia w oparciu o każdy z 20 scenariuszy, a także jak dostosować treści do wieku, doświadczeń i poziomu zaawansowania uczniów.
3. Ujednolicenie sposobów ewaluacji efektów kształcenia – dzięki zestawowi metod oceny (ewaluacja bieżąca, samoocena uczniów, ocena grupowa, mini-projekty) możliwe jest monitorowanie postępów i porównywanie wyników w różnych klasach lub grupach.
4. Integracja treści w jeden spójny program edukacyjny – przewodnik pokazuje, w jaki sposób tematy poszczególnych scenariuszy łączą się w większe moduły (np. „Wprowadzenie do fake newsów”, „Mechanizmy manipulacji”, „Specjalistyczne obszary dezinformacji”, „Działania praktyczne i projekty uczniowskie”), zapewniając stopniowy rozwój kompetencji od poziomu podstawowego do zaawansowanego.
5. Rozwój postaw i umiejętności uczniów, w tym:
  - o krytyczne myślenie i analiza źródeł,
  - o rozpoznawanie manipulacji i technik perswazji,

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

- świadome korzystanie z mediów społecznościowych i internetu,
  - odpowiedzialne reagowanie na dezinformację,
  - umiejętność współpracy w grupie i argumentowania swojego stanowiska.
6. Przygotowanie młodzieży do roli świadomych obywateli – cykl ma wymiar nie tylko edukacyjny, ale też wychowawczy, kształtując kompetencje kluczowe dla funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym i demokratycznym.

2. Ogólne założenia cyklu

Grupa docelowa

Cykl został zaprojektowany z myślą o:

- uczniach starszych klas szkoły podstawowej (11-15 lat),
- szkołach ponadpodstawowych (licea, technika, szkoły branżowe),
- młodzieżowych grupach edukacji pozaszkolnej (domy kultury, świetlice środowiskowe, organizacje młodzieżowe).

Treści i metody pracy mogą być elastycznie dostosowywane do wieku, doświadczeń i poziomu zaawansowania uczestników, tak aby zachować równowagę między przystępnością a głębią analizy.

Czas trwania zajęć

- Standardowy scenariusz: 45–60 minut – w sam raz na jedną lekcję szkolną.
- Nauczyciel może dzielić scenariusz na moduły (np. część teoretyczna + ćwiczenia praktyczne) i realizować je w dwóch osobnych jednostkach.

Forma pracy

Cykl jest oparty na metodach aktywizujących, które angażują uczniów w proces uczenia się poprzez:

- analizę przypadków – uczniowie pracują na autentycznych lub stylizowanych przykładach newsów, postów i materiałów wizualnych,
- pracę w grupach – zadania wymagające współpracy, podziału ról i wspólnego formułowania wniosków,
- dyskusje moderowane – rozmowy kierowane przez nauczyciela w celu wymiany argumentów i krytycznej refleksji,
- symulacje – odgrywanie ról (np. dziennikarz, fact-checker, odbiorca treści) w realistycznych scenariuszach,
- gry edukacyjne – m.in. „Zdemaskuj fake newsa!” jako podsumowanie cyklu lub element utrwalający wiedzę.

Główne cele dydaktyczne cyklu

1. Rozpoznawanie fake newsów i mechanizmów dezinformacji

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

- identyfikowanie sygnałów ostrzegawczych w tekście, obrazie, dźwięku,
  - znajomość typowych technik manipulacji (clickbait, deepfake, narracje spiskowe, emocjonalne tytuły).
2. Krytyczna analiza źródeł
- ocena wiarygodności autora, źródła i materiału,
  - rozpoznawanie rzetelnych portali fact-checkingowych,
  - praca z kartą narzędzi fact-checkera.
3. Rozwijanie odporności na manipulację
- ćwiczenie umiejętności rozpoznawania języka perswazji i manipulacji,
  - zwiększanie świadomości własnych emocji i reakcji w kontakcie z informacją,
  - zrozumienie wpływu algorytmów, baniek informacyjnych i cyfrowych ech.
4. Umiejętność reagowania i przeciwdziałania fałszywym treściom
- znajomość sposobów zgłaszania dezinformacji (w mediach społecznościowych, do organizacji fact-checkingowych, instytucji),
  - tworzenie własnych mini-kampanii edukacyjnych (np. „STOP FAKE NEWS”),
  - promowanie odpowiedzialnego udostępniania treści.

Struktura całego cyklu

Cykl składa się z 20 scenariuszy pogrupowanych tematycznie w cztery moduły:

1. Podstawy rozpoznawania fake newsów – tematy 1–5
2. Mechanizmy i techniki manipulacji – tematy 6–10
3. Fake newsy w różnych dziedzinach życia – tematy 11–15
4. Działania praktyczne i projekty uczniowskie – tematy 16–20

Każdy moduł kończy się zadaniem praktycznym utrwalającym wiedzę (analiza case study, mini-debata, gra edukacyjna, projekt zespołowy).

3. Struktura cyklu tematycznego

Tematy scenariuszy (1–20):

1. Czym są fake newsy? Rozpoznajemy fałszywe informacje krok po kroku
Wprowadzenie do tematu dezinformacji – definicje, przykłady, konteksty.

2. Jak powstają fake newsy i kto je tworzy? Za kulisami manipulacji
Analiza intencji (politycznych, ekonomicznych, ideologicznych) oraz mechanizmów

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

tworzenia fake newsów.

3. Fake newsy w polityce – kiedy kłamstwo zmienia demokrację
Wpływ dezinformacji na wybory, kampanie polityczne, opinie publiczną.
4. Kiedy informacja kłamie – jak manipulują nasze emocje?
Wpływ emocjonalnych komunikatów na naszą percepcję informacji.
5. Prawda czy opinia? Jak odróżnić informację od komentarza
Rozwijanie umiejętności analizy tekstów informacyjnych i publicystycznych.
6. Boty, trolle i fałszywe konta – kim naprawdę są nadawcy informacji?
Rozpoznawanie nieautentycznych profili i zautomatyzowanej aktywności w sieci.
7. Clickbait – kiedy nagłówki kłamie bardziej niż treść
Analiza językowych i wizualnych chwytów mających przyciągnąć uwagę.
8. Phishing i fałszywe strony – jak fake newsy stają się narzędziem oszustwa?
Dezinformacja jako sposób na wyłudzenie danych i pieniędzy.
9. Deepfake – czy można ufać temu, co widzimy i słyszymy?
Wizualna i dźwiękowa manipulacja – zagrożenia i sposoby rozpoznawania.
10. Teorie spiskowe – jak rozpoznać i jak się przed nimi bronić?
Cechy narracji spiskowych i ich wpływ na postawy społeczne.
11. Dezinformacja w medycynie – fake newsy, które szkodzą zdrowiu
Analiza przykładów (szczepienia, pandemia, leczenie alternatywne).
12. Fake newsy rosyjskie wobec Ukrainy i UE – wojna informacyjna
Przykłady dezinformacji jako elementu strategii geopolitycznej.
13. Celebryci i plotki – jak fałszywe informacje funkcjonują w show-biznesie?
Rola mediów rozrywkowych w kształtowaniu opinii i rozpowszechnianiu fake newsów.
14. Jak sprawdzić źródło informacji? Praktyczne narzędzia i strategie weryfikacji
Ocena wiarygodności materiałów medialnych i autorów.
15. Zgłoś to! Gdzie i jak reagować na dezinformację?
Ścieżki zgłaszania fake newsów i rola użytkowników sieci.
16. Fact-checking – jak działają organizacje weryfikujące informacje?
Metody pracy, źródła, odpowiedzialność społeczna.
17. Algorytmy, bańki informacyjne i cyfrowe echo – jak internet pokazuje tylko to, co

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

chcemy wiedzieć?

Personalizacja treści i jej wpływ na poglądy.

18. Odporność na manipulację – jak być świadomym odbiorcą informacji?
Rozwój kompetencji cyfrowych i obywatelskich.

19. Kampania uczniowska „STOP FAKE NEWS” – projekt edukacyjny
Uczniowie tworzą własne działania społeczne zwiększające świadomość.

20. Symulacja dezinformacji – gra edukacyjna „Zdemaskuj fake newsa!”
Zajęcia praktyczne oparte na symulacji medialnej i analizie przypadków.

Podsumowanie tematów scenariuszy

Przedstawione 20 tematów zostało ułożonych w logiczny ciąg dydaktyczny, w którym uczniowie przechodzą od poznania podstawowych pojęć i zrozumienia mechanizmów dezinformacji (tematy 1–5), poprzez analizę narzędzi i technik manipulacji (tematy 6–10), aż do rozpoznawania fake newsów w konkretnych obszarach życia (tematy 11–15).

Kolejne scenariusze (tematy 16–20) koncentrują się na działaniach praktycznych – weryfikacji informacji, reagowaniu na dezinformację, rozumieniu wpływu algorytmów oraz rozwijaniu odporności na manipulację.

Każdy temat może być realizowany jako osobna lekcja, ale w układzie cyklu tworzą one spójny program edukacyjny, w którym:

- pierwsze moduły kładą nacisk na świadomość i rozpoznawanie zagrożeń,
- środkowe – na analizę i rozumienie narzędzi,
- końcowe – na działanie i świadome uczestnictwo w obiegu informacji.

Elastyczność realizacji:

Nauczyciel może:

- zrealizować cały cykl w zaproponowanej kolejności,
- wybrać wybrane bloki tematyczne w zależności od potrzeb klasy,
- łączyć scenariusze w moduły tematyczne (np. „Fake newsy w polityce i życiu społecznym”, „Techniki manipulacji”, „Odporność cyfrowa”).

Efekt końcowy dla ucznia:

Po ukończeniu cyklu uczeń:

- potrafi samodzielnie ocenić wiarygodność informacji,
- rozpoznaje najczęstsze formy dezinformacji,
- zna narzędzia weryfikacji,
- wie, jak reagować na fake newsy i jak ograniczać ich rozpowszechnianie,

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

- rozumie swój wpływ jako użytkownika mediów na kształtowanie obiegu informacji.

4. Planowanie realizacji

Kolejność realizacji

Rekomenduje się prowadzenie zajęć w kolejności od 1 do 20, ponieważ każdy kolejny scenariusz rozwija i pogłębia treści wprowadzane wcześniej. Taki układ pozwala uczniom na stopniowe zdobywanie wiedzy – od podstawowych definicji i mechanizmów po zaawansowane strategie weryfikacji i reagowania na dezinformację.

Możliwość dzielenia cyklu na moduły

W razie potrzeby można realizować scenariusze w modułach tematycznych, zachowując jednak wewnętrzną kolejność lekcji w danym module:

- Moduł wprowadzający (tematy 1–5) – podstawy, pojęcia, pierwsze umiejętności analizy informacji.
- Moduł „Techniki manipulacji” (tematy 6–10) – narzędzia, sposoby oddziaływania, rozpoznawanie form manipulacji.
- Moduł „Specjalistyczne obszary dezinformacji” (tematy 11–15) – fake newsy w konkretnych dziedzinach życia.
- Moduł „Praktyka i działania” (tematy 16–20) – praca warsztatowa, symulacje, kampanie edukacyjne, ćwiczenie reakcji na dezinformację.

Czas trwania

Każdy scenariusz przewidziany jest na 45 minut. W przypadku pracy w trybie rozszerzonym (90 minut) możliwe jest włączenie dodatkowych ćwiczeń, analiz materiałów źródłowych lub dyskusji podsumowujących.

Elastyczność

Zajęcia można dostosować do liczby godzin przeznaczonych na cykl, ale zaleca się, aby w ramach jednego roku szkolnego zachować spójność i kontynuację tematyczną. W przypadku przerwania cyklu wskazane jest krótkie powtórzenie poprzednich treści, zanim uczniowie przejdą do kolejnego modułu.

5. Metody i formy pracy

Metody aktywizujące

Dobór metod opiera się na zasadzie maksymalnego zaangażowania uczestników w proces uczenia się poprzez działanie, analizę i refleksję. Stosowane techniki pozwalają na rozwój zarówno umiejętności poznawczych, jak i społecznych.

- **Analiza przypadków (case study)** – praca na autentycznych lub inspirowanych rzeczywistością przykładach fake newsów, w tym tekstach, grafikach, nagraniach

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

audio/wideo.

- **Praca w grupach z podziałem ról** – symulacja pracy redakcji fact-checkingowej, gdzie uczestnicy odpowiadają za różne etapy weryfikacji informacji.
- **Burza mózgów** – generowanie możliwych rozwiązań, strategii weryfikacji lub sposobów reakcji na dezinformację.
- **Deбата „za i przeciw”** – konfrontowanie różnych stanowisk w oparciu o fakty i źródła, ćwiczenie argumentacji i krytycznej oceny treści.
- **Symulacje i gry edukacyjne** – odgrywanie scenariuszy, w których uczestnicy wcielają się w role twórców fake newsów, odbiorców i fact-checkerów, aby lepiej zrozumieć mechanizmy manipulacji.
- **Mini-projekty uczniowskie** – tworzenie kampanii edukacyjnych, plakatów, infografik lub krótkich filmów promujących rzetelne informacje.
- **Wykorzystanie narzędzi cyfrowych** – praktyczne użycie wyszukiwarek obrazów, baz danych fact-checkingowych, portali weryfikujących informacje oraz analizatorów źródeł.

Formy pracy

Dla zapewnienia różnorodności i dynamiki zajęć stosuje się zróżnicowane formy pracy, które pozwalają na indywidualizację procesu nauczania oraz rozwijanie umiejętności współpracy.

- **Praca indywidualna** – samodzielna analiza treści, wypełnianie kart pracy, tworzenie listy kryteriów oceny wiarygodności.
- **Praca w parach** – wzajemne sprawdzanie źródeł, weryfikacja informacji w czasie rzeczywistym, przygotowywanie krótkich raportów.
- **Praca w małych grupach (3–5 osób)** – wspólna analiza pakietu materiałów, dyskusja nad sygnałami ostrzegawczymi, przygotowanie prezentacji wyników.
- **Praca całoklasowa** – moderowane omówienia, burze mózgów, wspólne tworzenie map myśli i zasad „dobrego odbiorcy informacji”, publiczne prezentacje projektów.

6. Materiały i narzędzia

Aby zajęcia były angażujące, praktyczne i osadzone w realnych przykładach, każdy scenariusz powinien być wsparty przygotowanym zestawem materiałów i narzędzi, które pozwolą uczestnikom ćwiczyć krytyczne myślenie i analizę informacji w różnych formach przekazu.

Podstawowy pakiet dla każdego scenariusza:

- Karty wiadomości – zestaw zawierający różne typy treści: prawdziwe, fałszywe, zmanipulowane, satyryczne, clickbaitowe.

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

Co-funded by the European Union

- Minimum 6 na grupę (zalecane 8–10, aby umożliwić selekcję i pogłębioną analizę).
- Format papierowy (wydruk) lub cyfrowy (np. PDF, prezentacja).
- Źródła: autentyczne artykuły, fragmenty postów z mediów społecznościowych, przykłady wygenerowane na potrzeby lekcji.
- Tabela analizy – w formacie A3 lub A4, z czytelnym układem kolumn:
- Karta narzędzi fact-checkera – lista pytań kontrolnych pomagających w weryfikacji treści, np.:
  - Czy wiadomość ma autora i datę publikacji?
  - Czy źródło jest znane i wiarygodne?
  - Czy podano linki do oryginalnych danych?
  - Czy informacje można potwierdzić w co najmniej dwóch niezależnych źródłach?
  - Jakie emocje wzbudza treść – czy jest to próba manipulacji?
- Lista portali fact-checkingowych i baz weryfikacji treści:
  - Polska – Demagog.org.pl, Konkret24, Fakenews.pl
  - Czechy – Manipulátoři.cz, Demagog.cz
  - Słowacja – Demagog.sk, Infosecurity.sk
  - UE i międzynarodowe – EUvsDisinfo.eu, EDMO.eu, Snopes.com, FactCheck.org
- Dostęp do internetu lub przygotowane wydruki z:
  - wynikami wyszukiwań (Google, Bing, Yandex Images),
  - raportami organizacji fact-checkingowych,
  - fragmentami artykułów prasowych, raportów i publikacji naukowych,
  - zrzutami ekranu z mediów społecznościowych (Facebook, Instagram, TikTok, X/Twitter) pokazującymi kontekst i formę przekazu.
- Materiały pomocnicze (opcjonalnie):
  - Proste instrukcje weryfikacji zdjęć i filmów (np. wyszukiwanie wsteczne w Google).
  - Przykłady „przed i po” – zestawienia oryginalnych treści z ich zmanipulowanymi wersjami.
  - Szablony plakatów, postów czy infografik do wykorzystania w ćwiczeniach kreatywnych.
- Narzędzia cyfrowe rekomendowane do zajęć:
  - Wyszukiwarki obrazów: Google Images, TinEye, Yandex Images.
  - Portale do analizy kont i treści w mediach społecznościowych

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

7. Rola nauczyciela

Rola nauczyciela w realizacji cyklu jest wielowymiarowa i wymaga elastycznego łączenia kilku funkcji w zależności od etapu lekcji, poziomu grupy oraz tematu scenariusza. Skuteczność zajęć w dużej mierze zależy od tego, czy prowadzący potrafi stworzyć atmosferę zaufania, otwartości i ciekawości, jednocześnie pilnując merytorycznej jakości pracy.

1. Moderator

- Prowadzi i ukierunkowuje dyskusję, dbając o to, aby każdy uczeń miał przestrzeń do wypowiedzi.
- Zadaje pytania pogłębiające („Dlaczego tak uważasz?”, „Czy można to sprawdzić w inny sposób?”).
- Pilnuje, aby rozmowa nie przerodziła się w spór personalny – skupia grupę na faktach i argumentach.
- Reaguje, gdy pojawiają się w dyskusji treści niezweryfikowane lub potencjalnie szkodliwe, i wskazuje sposoby ich sprawdzenia.

2. Instruktor

- Pokazuje krok po kroku, jak korzystać z narzędzi fact-checkingu, wyszukiwania wstecznych obrazów, archiwów internetowych i portali weryfikujących treści.
- Przekazuje praktyczne wskazówki: jak rozpoznać wiarygodne źródło, jak analizować strukturę artykułu, jak ocenić zdjęcie lub nagranie pod kątem manipulacji.
- Dostosowuje poziom trudności narzędzi do wieku i umiejętności uczniów – w młodszych grupach wybiera proste rozwiązania, w starszych wprowadza bardziej zaawansowane.
- Utrwala nawyki weryfikowania informacji przed ich udostępnieniem.

3. Coach

- Motywuje uczniów do samodzielnego myślenia, zadawania pytań i poszukiwania alternatywnych źródeł informacji.
- Wzmacnia pewność siebie w korzystaniu z narzędzi cyfrowych oraz w formułowaniu opinii popartych faktami.
- Zachęca do podejmowania inicjatywy w pracy zespołowej – każdy może być liderem fragmentu zadania.
- Pokazuje wartość krytycznego myślenia jako kompetencji życiowej, nie tylko szkolnej.

4. Animator

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

Co-funded by the European Union

- Utrzymuje dynamikę zajęć poprzez zmianę aktywności (praca indywidualna → grupowa → prezentacja).
- Wprowadza elementy grywalizacji: punktacja, odznaki, rywalizacja grup, wyzwania „kto szybciej zweryfikuje wiadomość”.
- Dbą o atrakcyjną formę przekazu – stosuje przykłady z aktualnych mediów, krótkie filmy, memy czy quizy online.
- Tworzy pozytywną atmosferę sprzyjającą aktywności – nagradza kreatywność i nieszablonowe myślenie.

5. Opiekun merytoryczny *(funkcja dodatkowa, wynikająca z tematyki zajęć)*

- Czuwa nad poprawnością przekazywanych treści – weryfikuje, czy przykłady i materiały są aktualne i zgodne z faktami.
- Reaguje na ewentualne przejawy mowy nienawiści, stereotypów lub uprzedzeń w trakcie dyskusji.
- Zapewnia bezpieczeństwo emocjonalne uczestników, zwłaszcza przy analizie tematów kontrowersyjnych lub wrażliwych (np. wojna, zdrowie, polityka).

8. Wskazówki do prowadzenia zajęć

Zaczynaj od przykładów bliskich uczniom

- W pierwszych minutach lekcji wykorzystuj materiały, które uczniowie mogą kojarzyć z codziennego życia: popularne memy, krótkie filmiki z TikToka, posty z Instagrama, lokalne newsy lub zrzuty ekranu z komunikatorów.
- Dobrze działają przykłady humorystyczne lub lekko zaskakujące – ułatwiają przełamanie bariery i otwierają na rozmowę.
- Warto dodać element „Czy to jest prawda?” i poprosić o szybki głos/gest (np. kciuk w górę/w dół), zanim rozpocznie się analiza.

Balans między teorią a praktyką

- Część teoretyczna powinna być zwięzła (maksymalnie 15–20% czasu zajęć), oparta na konkretnych przykładach i pytaniach do uczniów.
- Główny nacisk kładź na ćwiczenia: analiza przypadków, praca w grupach, symulacje.
- Stosuj zasadę „krótko wyjaśnij – od razu sprawdź w praktyce” (np. po omówieniu 3 cech fake newsa uczniowie od razu szukają ich w przykładowych materiałach).

Prowokuj pytania i samodzielne weryfikowanie informacji

- Unikaj natychmiastowego podawania prawidłowych odpowiedzi – zamiast tego

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

pytaj: „Jak możemy to sprawdzić?”, „Gdzie moglibyśmy znaleźć potwierdzenie?”.

- Zachęcaj uczniów do korzystania z kart narzędzi fact-checkera i proponuj, by każdy etap weryfikacji był krótko zapisywany.
- Podkreślaj, że brak pewności jest naturalny – ważne jest umiejętne poszukiwanie danych, a nie szybkie „tak/nie”.

Wspieraj pracę zespołową

- Organizuj grupy w taki sposób, by uczniowie pełnili różne role: lider, analityk treści, weryfikator źródeł, prezentujący wyniki.
- Rotuj role między scenariuszami, aby każdy miał szansę spróbować różnych zadań.
- Warto wprowadzić element współzależności – np. każda grupa analizuje inny zestaw materiałów, a na koniec wymienia się wnioskami z pozostałymi.

Stopniuj trudność materiałów

- Zaczynaj od prostych i oczywistych przykładów (np. clickbaitowe nagłówki, memy z błędną datą), aby uczniowie poczuli się pewnie.
- Następnie wprowadzaj treści wymagające większej analizy – manipulacja kontekstem, fragmenty wyrwane z całości, mieszanie prawdy z fałszem.
- Na końcu cyklu proponuj złożone przypadki: teorie spiskowe, deepfake, dezinformacja geopolityczna.
- Wyraźnie omawiaj, co w danym przykładzie było trudniejsze do wychwycenia i jak poradzili sobie uczniowie.

Utrzymuj tempo i różnorodność aktywności

- Zmieniaj formy pracy co 10–15 minut, aby uniknąć spadku koncentracji.
- Wplataj krótkie quizy, ankiety online (np. Mentimeter, Kahoot), minidebaty lub ćwiczenia w stylu „fact-checking w 3 minuty”.
- Stosuj elementy grywalizacji – punkty, odznaki, ranking grup – ale dbaj, by nie przysłoniły celu merytorycznego.

Twórz bezpieczną przestrzeń do dyskusji

- Zaznacz na początku, że podczas zajęć można się mylić – błędy są częścią procesu uczenia się.
- Reaguj spokojnie, jeśli ktoś zaprezentuje pogląd oparty na fake newsie – traktuj to jako okazję do wspólnej analizy, a nie do krytyki.
- Dbaj, aby rozmowa była kulturalna i wolna od ataków personalnych.

9. Ewaluacja i ocenianie

**Co-funded by
the European Union**

1. Ewaluacja bieżąca

Celem jest monitorowanie postępów uczniów i dostosowywanie tempa oraz poziomu trudności zajęć.

- Pytanie podsumowujące: na koniec każdej lekcji jedno krótkie pytanie w formie ustnej lub pisemnej, np.:
  - „Czego się dziś nauczyłeś/nauczyłaś?”
  - „Jaki przykład najbardziej zapamiętałeś/zapamiętałaś?”
  - „Co było dla Ciebie najtrudniejsze do zrozumienia?”
- Szybka ankieta/quiz online: 2–3 pytania sprawdzające, np. w aplikacji Kahoot, Mentimeter, Google Forms.
- Analiza kart pracy: nauczyciel przegląda uzupełnione tabele analizy wiadomości, aby sprawdzić, czy uczniowie poprawnie rozpoznają sygnały ostrzegawcze i potrafią wskazać źródła do weryfikacji.
- Obserwacja aktywności: notowanie stopnia zaangażowania w pracę w grupach, liczby pomysłów w burzy mózgów czy jakości argumentów w dyskusjach.

2. Ewaluacja podsumowująca

Służy sprawdzeniu, w jakim stopniu uczniowie opanowali umiejętności i wiedzę z danego modułu lub całego cyklu.

- Quiz wiedzy: test jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru, pytania otwarte, ćwiczenia typu „prawda/fałsz” i analiza przykładowego newsa.
- Mini-projekt:
  - plakat edukacyjny ostrzegający przed fake newsami,
  - krótki filmik lub animacja z poradami „Jak sprawdzić wiadomość?”,
  - infografika z krokami weryfikacji źródeł.Projekty mogą być realizowane indywidualnie lub w małych grupach, z prezentacją na forum klasy.
- Symulacja: uczniowie otrzymują zestaw nowych, zróżnicowanych materiałów (prawdziwych i fałszywych) i w ograniczonym czasie muszą je przeanalizować oraz przedstawić wnioski.

3. Samoocena uczniów

Pozwala im świadomie dostrzec swój rozwój kompetencji.

- Karta „Moje kompetencje weryfikacji informacji” – wypełniana na początku i na końcu cyklu. Zawiera proste stwierdzenia oceniane w skali (np. 1–5):
  - Potrafię rozpoznać fałszywą informację.
  - Wiem, gdzie szukać wiarygodnych źródeł.
  - Umiem korzystać z narzędzi fact-checkingowych.

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

- Potrafię podać argumenty, dlaczego dana treść jest podejrzana.
- Refleksja końcowa: uczniowie zapisują 2–3 najważniejsze wnioski z całego cyklu i wskazują, co chcieliby jeszcze pogłębić.

4. Kryteria sukcesu

- Uczeń potrafi samodzielnie wskazać elementy świadczące o wiarygodności lub fałszywości wiadomości.
- Uczeń zna przynajmniej 3 portale fact-checkingowe i wie, jak z nich korzystać.
- Uczeń potrafi wymienić i opisać co najmniej 4 techniki manipulacji stosowane w mediach.
- Uczeń potrafi wskazać procedurę zgłoszenia fake newsa do odpowiednich instytucji.

